

הם עורכים הפגנות, שולחים משלחות, מדביקים כרוזים בלילה - קוראים להם:

„צבא ההגנה לדימוקרטיה“

להתפור. רק בכוח הלחץ מלמטה הפכה המטה לוכה להפגנה של ממש, שדחפה את המטע לשימוש בכוח. לאחר מכן שותקה למעשה פעילותה של התנועה, ומלבד מספר שליחים שנפגשו עם סיעות הכנסת לא בוצעה פעולה של ממש.

כשהגיעה שעתה של הפעולה המעשית. המחלוקת הראשונה התעוררה כשדנו על תפקידיה של התנועה, אשר קראה לעצמה התנועה להגנת הדמוקרטיה. התברר שגנץ חוסר-הפעילות הפריע לא רק לסטודנטים האדישים מאתמול. גם פעילי המפלגות שהתרגלו לחוסר כל מחשבה עצמית-יזרתי, נתגלו כעקרים מבחינה זו, כשעמדו בפני הגדרת מטרותיה של התנועה החדשה.

עצם הרעיון והעקרון היו יפים ונעלים. אך כיצד מתרגמים אותם לשפת המציאות? התביעה שתבעו הסטודנטים לא יכולה להי שאר צמודה לשאלת הדחתו של לבון בלבד. ואומנם, מיד בישיבה הראשונה של היוזמים, הועלו כל התופעות השליליות המאיימות על הדמוקרטיה במדינה: העדר חוקה למדינת ישראל; השחיתות וחוסר היושר במוסדות ממשלתיים; הנסנוף המיותר בשוט הבטיחון, הורכיבי שימוש מתמיד בנשק הצנוורה.

היה ברור לכולם שהמלחמה על הדימוקרטיה לא תסתיים עם הדחתו או אי-הדחתו של לבון. הם החליטו לצאת למאבק ארוך וממושך, לתיקונם של כל הפגמים. גם העסקים גים המפלגתיים לא יכלו לעמוד בפני הלחץ מלמטה, ולמרות חששם הלא-מוצהר מפני קיומו של גוף פוליטי מתחרה לכאורה, נאלצו להסכים לקיומה הקבוע של התנועה.

★ ★ ★

גם אזרחי מפא"י

סיפר על ההחלטה יגאל לביב, תלמיד האוניברסיטה בתל-אביב ומראשוני התנועה להגנת הדמוקרטיה: „החלטנו ששאלת הסכנה לדמוקרטיה אינה שאלה של תופעה חד-פעמית, שאפשר לומר היכן היא מתחילה והיכן היא מסתיימת. היה ברור, שהתנועה אינה איזה גוף זמני שכל תפקידו להוציא כרוז אחד או שניים, אלא צורך דחוף וקיים כיום במדינה. אי-אפשר אומנם לומר שכל הנוכחים בזמן ההחלטה היו שלמים איתה. אך ההכרעה נפלה והיה צורך לפעול לפיה.“

הפעילות, המצומצמת בתחילה, התרחבה והקיפה חוג גדול והולך של אנשים מחוגים שונים. לצידם של אנשי-מפלגות מובהקים כמו הירושלמיים ראובן קאמינר ובני קידר, והתל-אביבים ישראל הראל וצור פרלמן, הלך וגדל חלקם של הבלתי-מפלגתיים — דוגמת דן ביתן מירושלים וציפורה רוטלוי מתל-אביב. הופיעו ופעלו גם כאלה שהגדירו את עצמם כבלתי-מפלגתיים אך אהדו את מפא"י, דוגמת אורי פיק התל-אביבי.

סימן-השאלה הגדול, שהוצב בפני אנשי התנועה להגנת הדמוקרטיה, היתה שאלת עתידה של התנועה. אך היו עוד כמה סימני-שאלה קטנים, אותם היה צורך לפתור באופן דחוף.

השאלה הראשונה היתה: מה עושים?

כאן כבר נגלתה ראשית המחלוקת בין האירגון התל-אביבי לבין האירגון הירושלמי, בעיקר לגבי דרכי-הביצוע.

רוב ראשי התנועה הירושלמיים גרסו את הפעולה המתונה והמישבת. גם ההפגנה היחידה שנבקעה עליהם תוכננה למעשה כך, שתעבור בלי רעש מיותר. המסלול עבר במקומות שבהם אין כימעט קהל — ומיד לאחר נאומי המובילים נקראו כל המפגינים

עוררה גם אותם מיהרו לצאת בעיקבות מוריהם. הם התכנסו והוציאו כרוז משלהם: „הפרשה — את אועקה.“

הבעייה העיקרית שהטרידה את הסטודנטים היתה תוצאה של חוסר הפעילות, רבתי-השנים. מחל זה הביא בהכרת להרס רוחני של כל מנהיגות אפשרית בקרב הסטודנטים. אותו גוף שהיה צריך להוות מקור למנהיגות המדינה, נתגלה בהתמדה כחסר כל אישיות המסוגלת לקום ולהוביל מישהו לקראת מטרה כלשהי.

חוסר העניין שגילה רוב רובו של ציבור הסטודנטים הביא לכך, שכל הפעילות התגלה עלידי פעילי מפלגות מדרגה שנייה או שלישית, מה שהביא מצידו, לסלידה גדולה עוד יותר של הסטודנטים מפעילות ועשייה.

מעלתה הגדולה של התעוררות הסטודנטים נעוצה בעובדה, שהיא לא היתה סרי דחיה אינטרסנית של מפלגה כלשהי — אלא תוצאה השפעתם של אידיאלים.

הפשע — חוסר פשע

סיפרה ציפורה רוטלוי, 20, תלמידה שטינית לספרות והיסטוריה של האוניברסיטה התל-אביבית, על סיבות הצטרפותה לתנועה: „המיקרה הספציפי של העהל ללבון היה לגבי רק תופעה חיצונית. התנועה קמה כתוצאה מצורך להתריע על כל מעשה עוול הנעשה. עליה להתקומם נגד כל דבר בלתי מצפוני, עליה לבלום התרחשויות כאלו.“

הוסיף אורי פיק, 25, סטודנט למדעי המדינה וסוציולוגיה: „אני פשוט התמרמרת. לא יכולתי להבין או לסבול, שמענישים אדם שכל פשעו זה שהוא חף מפשע!“

חוסר נסיונם של האנשים התחיל להתבלט

שעה היתה שתיים אחרי חצות, באחד מלילות השבוע שעבר. קבוצת סטודנטים עמדה בכיכר דיזנגוף וזגה בי בעיות לימודים ועבודה.

לפתע צץ מאחת הפניות שוטר, התקרב לאחד הסטודנטים, שהיה מרוח בדבק לבן ואחז דלי, תפסו בידו ושאל אותו: „מי אתה?“

הסטודנט הוציא בשלחה את תעודתיו והראה אותם לשוטר. „הדבקתי כרוזים“, הסביר הצעיר את מהות הדבק והדלי. מספר אנשים שהסתובבו בסביבה התקרבו למראה השוטר והצעיר. השוטר פנה לאחד המתקלהים: „מי אתה? גם סטודנט?“

„כן“, ענה הצעיר, „אני סטודנט, או מה?“

„אתה עצור. בוא איתי.“

מחזה כמעט-הומוריסטי זה סימל, אולי יותר מכל דבר אחר, את התגובה הרשמית מול פני תופעת ההתעוררות של כוח המסור, גל לפחות כפוטנציה לשנות דבר-מה במדינת ישראל.

★ ★ ★

יצאה ממינדריהשן

רחבי העולם, וכמעט בכל התקופה החדשה, היו הסטודנטים את הכוח הפעיל והממריד, המוביל להפיכות. בישראל, לעומת זאת, היו הסטודנטים את הגוף הבי-רוור ביותר במערך הפוליטי של המדינה — הם פשוט לא השתייכו אליו. חלק לא קטן מהאחריות לכך מוטל על כתפי הפרופסורים שלהם. שהסתגרו במינדריהשן שלהם, סירבו להתערב או להביע דעה. הכרוז של אנשי-הרוח, לצד לבון, היווה נקודת-מיפנה. הסטודנטים, שהתעוררו זו

כרוז בלילה

מדינת ישראל, סת אלמונית בתל-אביב, הקורא: „בניגוריון — לשדחבורקו!“

אנשי תל-אביב היו בעלי יוזמה ומרץ רבים יותר. מלבד ההפגנה שתוכננה ליום ישיבת-ההרחה, שלחו משלחות לחברי הוועד הפועל של ההסתדרות, ערכו הפגנה ביום ההדחה בהסתדרות. התל-אביבים שלחו משלחות לאנשי הסיעות שקיימו את ישיבותיהם בתל-אביב, והמישיבו לקיים לחץ על כל האנשי שים הקשורים בפרשה.

כאחד מביצועי ההסברה של התנועה, נגד הקמת ממשלה בראשותו של בניגוריון, הדביקו הסטודנטים כרוזים בתל-אביב: „בניגוריון לשדחבורקו!“

השבוע, כאשר חוליות התנועה למען הדמוקרטיה יצאו, בפעם הראשונה, למאמץ-החר"ם מה מרכזו שיאפשר להם להוסיף לפעול, נראו סיכוייהם של חברי התנועה לתפוס מקום חשוב בזירה המדינית בעתיד כמבטיח חוסר למדי. אך על השאלה עד כמה התורגם הבטחה זו לשפת המציאות — יוכלו, מן הסתם, לענות רק הסטודנטים עצמם.

יגאל לביב, חבר מפלגת הפועלים-הח"ם, אחותו, אחד ממארגניה וראשיה של התנועה החדשה להגנת הדמוקרטיה.

ציפורה רוטלוי, בלתי מפלגתית, הצטרפה לתנועה משוטט שלא היתה מוכנה כלל להטלים עם מעשי העוול.

של הארץ, באיוורי חולות. באיוורים כאלה יוכלו המים להחלח למעמקים ולהעשיר שם את מי התהום במקום לזרום אל הים וללכת לאיבוד.

השיטות הישנות של אגירת מים גרסו הקמת סכרים באיוורי-אומה כבדה, על מנת להשאיר את המים על פני הקרקע ולהעביר אותם אחר-כך לאיוורים אחרים להשקיה. חברת מקורות, ששמעה על תכניתו של חיצין עוד ב-1956, הומינה אותו או למשרד דיה והחליטה כי השיטה היא מציאותית. ארבע שנים לאחר מכן קרא דויד חיצין בעתונים שחברת מקורות מבצעת עבור תהיל תוכנית זומה לזו שהוא עצמו הציע קודם לכן. הוא מיהר לכתוב על כך למשנה לנציב המים, מנחם קנטור, ובהשפעתו של חיים אולמרט הסכים הנציב לקבלו ואף כתב (המשך בעמוד 14)

גית של המועצה האיוורית עמק-חפר, עסק בזמנו הפנוי בניסויים מדעיים — בתור תחביב. הנוך כדייך הגיע לגילוי הידוע, אומנם למדענים, אך לא נוצל מעולם על-ידי גוף מסחרי או ממלכתי כלשהו.

תגליתו של חיצין: הארץ היא טובה להעשר מיהתהום הדלים של הארץ הלב דחקה בעור רת מיהשטפונות המתכבזים בכמויות והי-נשפכים אל הים. מיהשטפונות מכונים לאיוורי-חולות — הונכים חלק ממאגר המים הטבעי של ישראל.

הגילוי הסך בעיני חיצין למטרה מקדשת. הוא יצא במסע צלב ארוך ומייגע נגד שיטות-הניקיון ואגירת-המים המונהגות בארץ. הממציא קרא בעתונים. טוען חיי-צין: „התוכנית המוצעת על-ידי אינה בבחינת תגלית ואף אינה דבר בלתי-יוצאי. אני מציע לאגור את המים חוזרמים בוואדיות הנדולים

מיים המצאי המנושל כאשר ירדו, השבוע, הגשמים באיוור הגב, הרימו אנשי תהיל, מקורות ומינהל המים כוס ברכה. הסכר שנבנה בחולות נחל שקמה, ליד קיבוץ זיקים, עמד במיבחן.

השטח נתמלא בחמישה מיליוני מטר מעוקב בים של מים והתוכנית, עליה עמלו מהנדסים פועלים ומכנאים משך שנתיים הוכיחה את עצמה — לפחות בשלבה הראשון. אותה עת ישב דויד חיצין בביתו שבחדר רה, הייך לעצמו חיוך מר. שש שנים נלחם האיש למען הגשמתה של תוכנית זו — ובשעת הצלחתה, לא נמצא מי שיכיר בעמ' לה, יזכיר אותו ואת מאמציו. חיצין עבר לפני שש שנים במחלקה הטכ-

מבלי שיתנהל פיקוח על הכנסות והוצאות הכספיים.

במיקרה אחד, לפחות, נשרף צריף שעה שמכונת הכבי עסקה מחוץ לעיר בהובלת מים. בשריפה זו נספתה זקנה שלא הצליחה לצאת מהצריף בעוד מועד.

אנשי איגוד-הערים רצו לשים קץ לדבר, לבחור אדם שיוכל לנהל את התחנה כיאור, אך השפעתו ולחצו של מפקד התחנה מנעו את הדבר עד כה.

קבוצת האורחים שהתכנסה עתה החליטה לשלם קץ לדבר ויהי מה. ביצוע ההחלטה לא היה חלוי בהם בלבד: רק פעולה מהירה ותקיפה היתה מבטיחה לעיר ולאזור כולו חתנה המסוגלת להשתלט בשעת הצורך על כל שריפה אפשרית.